

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI

1871 yılında Alman birliği kurulduğu zaman, Almanya sömürgeci olmayan güçlü bir Avrupa ülkesi idi. En büyük rakibi İngiltere'ydi. Fransa ile aralarında sömürgecilik rekabetinden ayrı olarak sınır sorunları da vardı. Almanlar; İtalya ile Avusturya arasındaki anlaşmazlığı çözerek (1883) üçlü Bağdaşma (İttifak) oluşturdular (Almanya, Avusturya-Macaristan, İtalya)

Üçlü bağdaşmanın kurulması karşısında, Fransa ile Rusya arasında buna benzer bağdaşma gerçekleşti. 1905 yılında Japonlar Rusları Mançurya'da yenilgiye uğratması, Almanların lehine dönüştü. Gelişmeleri dikkatle takip eden İngiltere en büyük rakibi karşısında yerini aldı ve 1907 yılında üçlü anlaşma (İtilâf) grubunu kurdu (İngiltere, Fransa, Rusya)

Savaş Başlamadan Önce:

İtilaf Devletleri: İngiltere, Fransa, Rusya

İttifak Devletleri: Almanya, Avusturya-Macaristan İmp., İtalya
Savaş Başladıktan Sonra

İtilaf Devletleri: İngiltere, Fransa, Rusya, Sırbistan, İtalya, Yunanistan, Romanya, Japonya, Brezilya, Amerika Birleşik Devletleri

İttifak Devletleri: Almanya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Osmanlı Devleti, Bulgaristan

Kısaca Savaşın Nedenlerini şöyle Sıralayabiliriz:

İngiltere ile Almanya arasındaki ekonomik yarış gelir.

Fransa 1871'de Almanlara yenilmenin acısını unutamıyor, bu yenilginin öcünü almak istiyordu.

İngilizlerin Rusları Balkanlar'da serbest bırakması Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun işine gelmiyordu. Çünkü bu imparatorluk içindeki İslâm ırkından olanları etkiliyordu.

Rus çıkarlarını korumaya alışan Sırbistan, Avusturya-Macaristan içinde yaşayan İslâvların topraklarında hak iddia ediyordu.

Uyarı: Savaşın asıl nedeni; İngiltere'nin başını çektiği bir gruplaşma karşısında Almanya'nın yarattığı gerilimdir.

Savaş'ın Çıkışı:

Temeli ekonomik rekabete ve sömürgecilğe dayanan bu gruplar arasındaki gerginlik giderek arttı. 1914'te Avusturya veliahdının bir Sırp milliyetçisi tarafından Saraybosna'da vurulması üzerine; Avusturya - Macaristan İmparatorluğu katillerin Sırbistan'a sığındığını ileri sürerek bu devlete 28 Temmuz 1914 'de savaş ilan etti. Rusya Sırbistan'ın yanında yer aldı. Fransa, Rusya'yı destekledi. Bunun üzerine Almanya da Rusya'ya savaş ilan etti. Daha sonra İngiltere, imzalamış olduğu anlaşma gereğince Fransa ve Rusya'nın yanında savaşa katıldı.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Katılması:

Osmanlı Devleti, henüz Balkan yenilgisinin sıkıntıları içinde idi ve devlete hakim bulunan Enver Paşa, Osmanlı Devletini; bir oldu bitti karşısında bırakarak savaşa sürükledi. Osmanlı Devleti başlangıçta tarafsızlığını ilan etmişti, ancak olaylar Osmanlı Devleti'ni savaşın içine sürüklemişti.

Osmanlı İmparatorluğunun savaşa girmemesi İtilaf Devletleri'nin işine gelmiyordu. Çünkü Osmanlı Devleti Savaşa girecek olsa cephele genişleyecek bu da İtilaf Devletlerinin işini zorlaştıracaktı.

- Almanya ise Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşa girmesiyle yeni bir cephe açılacak, böylece İngiliz ve Rus birliklerinin Osmanlı cephesine kaydırılmasıyla yükünü hafifleyecekti.

Bununla beraber Almanya;

- Boğazların İtilaf Devletleri'ne kapatılacağı için Ortadoğu'da egemenliği İngilizlere kaptırmayacağını düşünüyordu.

Osmanlı Devleti ise;

Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın ve yetkililerin savaşı Almanya'nın kazanacağına inanmaları, kaybedilen toprakların geri alınacağını düşünülmesi,

İngiltere'nin Balkan Savaşları'nda Osmanlı Devletinin karşısında yer alması ve Rusya'nın yayılmacılığına göz yumması sebebiyle Osmanlılar Almanya'ya yaklaşmıştı.

Çanakkale'nin dışında demirlemiş olan İngiliz filosu bir Türk gemisinin yolunu kesti.

Müttefikler tarafından Türkiye'ye karşı resmen ilân edilmiş bir savaş yoktu fakat bu ülkelerin davranışları artık eskisi gibi değildi. İngiltere ile Fransa, Kırım Savaşı sonrasındaki politikalarını değiştirmiş ve Türkiye'yi

Avrupalı bir müttefik gibi görmemeye başlamıştı; Rusya'nın emelleri de artık ortaya çıkmıştı. Türkiye için en büyük tehlikenin Rusya idi.

Akdeniz'de bulunan iki Alman savaş gemisi **Goben ve Breslav**, İngiliz donanmasının önünden kaçarak Çanakkale Boğazı önüne geldi. Daha sonra Osmanlı kara sularına girdi. Osmanlı Devleti bu gemilerin satın alındığını bildirdi. Gemilere **Yavuz ve Midilli** adları verildi.

Müttefik devletlerden Osmanlı hükümeti Osmanlıya saldırmama garantisini almaya muvaffak olamadılar. Osmanlı Devleti'nin Bağımsızlığı ve toprak bütünlüğü tehlike altında idi!

Birkaç gün sonra, Karadeniz'deki hadise cereyan etti. İlk gelen haberler, Rus donanmasının İstanbul Boğazı'nın birkaç mil ötesine mayın döktüğünün belirlendiği ve Yavuz ile Midilli'nin müdahalede bulunduğu yolunda idi. Rus donanması Almanya'dan gelen gemilerin kumandanı olan Amiral Souchon'un uyarısına kulak vermeyince ateş açılmış, Rus gemilerinin Sivastopol'a kaçmaları üzerine Souchon bunları kovalamış, Sivastopol'u bombalamış ve geri dönmüştü.

Bu olay, Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşına girmesine sebep oldu. Bu durum karşısında **Rusya, Fransa ve İngiltere;** Osmanlı Devleti'ne savaş ilân ettiler. Başlangıçta; **Bağdaşma (İttifak) grubunda** yer alan İtalya, bir süre tarafsız kaldıktan sonra, kendilerine vaat edilen Batı Anadolu'daki topraklara yerleşme hayaliyle Anlaşma (İtilaf) grubuna geçerek taraf değiştirdi. İtilaf Devletleri, İttifak devletlerini zor durumda bırakmak ve yeni cephele açmak için Yunanistan ve Romanya'yı da yanlarına aldılar. Bulgaristan da II. Balkan Savaşı'nda kaybettiği toprakları geri almak için; **Bağdaşma** grubunda yer aldı. Avrupa'daki karışıklıklardan yararlanmaya çalışan Japonya da Asya'da Alman sömürgelerine saldırarak savaşa girmiş oluyordu.

Osmanlı Devleti Birinci dünya savaşında başlıca şu cephelede savaşmıştır.

- Kafkasya Cephesi
- Çanakkale Cephesi
- Süveyş (Mısır) cephesi
- Filistin-Suriye Cephesi
- Irak Cephesi
- Galiçya ve Makedonya Cephesi

CEPHELER

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda Savaştığı Cephele:

1- Kafkas Cephesi:

Enver Paşa'nın yönetiminde Osmanlı ordusunun Rusya'ya karşı açtığı **taarruz cephesidir.**

Sarıkamış'ta soğuk hava şartları sebebiyle doksan bin asker şehit verilmiştir.

Ruslar Erzurum, Muş, Bitlis, Trabzon ve Erzincan'ı ele geçirmişlerdir.

1917'de Rusya'da Bolşevik İhtilali çıkınca Rusya savaştan çekildi.

Sovyet Rusya ile imzalanan **Brest- Litovsk Antlaşması** ile Kafkas Cephesi kapandı (**3- Mart -1918**). Bu antlaşmada Almanya'da yer aldı. Antlaşmaya göre;

Sovyet Rusya daha önce 1878 Berlin Antlaşması ile aldığı **Kars, Ardahan, ve Batum'u** Osmanlı Devleti'ne geri vermiştir.

- Almanya'nın doğusundaki cephe kapanmıştır.

NOT: Osmanlı Devleti'nin Sovyet Rusya ile imzaladığı ilk ve tek antlaşmadır. (İhtilalden sonra kurulan rejimle)

- Çanakkale savaşlarından sonra 15. Kolordu komutanlığına atanan Mustafa Kemal Paşa; Ruslar'ı yenmiş, Bitlis ve Muş'u kurtarmıştır(1916).

2- Çanakkale Cephesi

İtilaf Devletleri'nce açılan bir cephedir.

Sebepleri:

Ekonomik durumu bozuk olan Rusya'ya yardım etmek

Boğazları ve İstanbul'u alarak Osmanlı Devleti'ni saf dışı bırakmak.

Gelişmesi ve Sonuçları:Çanakkale Boğazına yapılan saldırı **18-Mart-1915** 'de püskürtüldü. Daha sonra **Anafartalar, Conkbayırı ve Arıburnu** muharebeleri kazanıldı.

Böylece Gelibolu yarımadasının düşman eline geçmesi önlendi. Mustafa Kemal'in Çanakkale Zaferi'ndeki komutanlığı onun askeri dehasını ispatlamıştır. Çanakkale Savaşı sonucu nedeni ile;

- Birinci Dünya Savaşı uzamıştır.
- Rusya çökmüş ve savaştan çekilmiştir.

3- Güney Cephesi

Bu cephede Kanal, Suriye, Irak, Filistin cephelerinde mücadele edilmişti. Özellikle "**Kanal Cephesinin**" açılması;

- İngiltere'ye sömürgelerinden gelecek yardımları önlemek ve Süveyş Kanalını ele geçirerek İngiltere'yi Mısır'dan çıkarmak amacıyla yönelik açılmış taarruz cephesidir.

Süveyş (Mısır) Cephesi:

Süveyş Kanalı'na iki defa saldırı düzenlendi. Fakat bu cephede başarısız olundu. İngilizler karşı bir saldırı ile Sina Yarımadası ile Filistin'i ele geçirdiler.

Filistin ve Suriye Cephesi: İngilizler, Araplardan da destek alarak Kuzev Suriye'ye saldırdı. Önce cephenin bozulması ile geri çekilmek zorunda kalan Türk ordusu, Yedinci Ordu Komutanı Mustafa Kemal Paşa'nın başarılı savunması ile İngilizleri durdurmayı başardı. Mondros Antlaşması sonrası Suriye İngiltere'nin eline geçti.

Irak Cephesi:

İngilizlerin amacı, kuzeye doğru çıkarak Rusya ile birleşmek,

- Uzak Doğu ticaret yolunu güvenlik altında tutmak
- Irak Petrol yataklarını ele geçirmek
- Basra körfezi ile Akdeniz arasındaki bölgeyi denetimi altına almak için Harekete geçti.

Bu Cephe'de Türkler Arapların da yardımı **Kut'ül Amere'de** İngiliz kuvvetlerini ağır bir şekilde yenilgiye uğrattılar. İngilizler Çanakkale Savaşı'ndan sonra en ağır yenilgisini bu cephede aldı.

Hicaz Yemen Cephesi:

Fahrettin Paşa bu cephe'de Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar başarılı bir savunma dehası göstermiştir. İngilizler ona Çöl Kapları lakabını vermişlerdir. Mondros Mütarekesine rağmen 72 gün daha bu cephede Medine'yi savunmuştu.

4- Batı Cephesi

Bu cephede Osmanlı birlikleri **Galiçya, Romanya ve Makedonya** 'da savaştılar. Müttefiklerine yardım ettiler.

Birinci Dünya Savaşı'nın Sona Ermesi ve Yapılan Ateşkes Antlaşmaları:

Almanya'nın desteğiyle savaşı sürdüren Bulgaristan Selanik Ateşkes Antlaşması (29 Eylül 1918) ile Avusturya-Macaristan Villa Giusti Ateşkes Antlaşması (3 Kasım 1918) ile Osmanlılar Devletleri ile Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandı (30 Ekim 1918).

Almanya'nın da Rethondes Ateşkes Antlaşması (11 Kasım 1918) ile savaştan çekilmek istemesi üzerine I. Dünya Savaşı İttifak Devletlerinin mağlubiyetiyle sona erdi.

İngiltere denizlerde tam bir egemenliğe sahipti ve sömürgelerinden devamlı ham madde ve insan gücü yardımı almaktaydı. Ham madde azlığından ekonomisi giderek bozulan Almanya, düşmanlarıyla baş edebilmek için geliştirmiş olduğu denizaltıları savaşa soktu. İtilâf Devletlerine ham madde ve asker taşıyan gemileri batırmaya başladı.

Savaşın başında tarafsızlığını belirten ABD, daha sonra İtilâf Devletlerine silah, cephane ve ham madde satmaya başladı. Bunu önlemek isteyen Almanya, denizaltı savaşlarına girişti ve ABD'nin sivil ticaret gemilerini batırdı. Bunun üzerine ABD, İtilâf Devletleri safında, Almanya'ya savaş açtı (2 Nisan 1917). Böylece savaşın kaderi değişti. Bunun sonucunda Almanya ve müttefikleri, savaşı bırakmak zorunda kaldılar.

Savaşın Bitişi Ve Yapılan Antlaşmalar

Savaştan çekilen ilk devlet Sovyet Rusya'dır. Bir süre sonra ABD Wilson İlkelerini yayınlarak savaşa girdi. Almanya'dan aldığı desteği kesilince Bulgaristan ateşkes isteyerek savaştan çekildi. Avusturya – Macaristan'da ise iç karışıklıklar nedeniyle savaştan çekildi. Bulgaristan'ın Savaştan çekilmesiyle Almanya ile Osmanlı Devleti'nin irtibatı koptu. İstanbul ve Boğazların İtilâf devletlerinin tehlikesi altına girince Osmanlılar da barış istemek zorunda kaldılar. Batı Cephesinde yenilgiye uğrayan Almanya'nın da barış isteğiyle savaş bitti.

* **Paris Barış Konferansı (1919)** ile Sone Erdi. Birinci Dünya Savaşı Sonrası İtilaf devletleri mağlup ettikleri İttifak devletleri ile aşağıdaki anlaşmaları yaptılar.

Almanya **Versailles** (Versay), Avusturya **Saint-Germain** (Sen Jerman), **Macaristan** Trianon (Triyanon), Bulgaristan Neuilly (Nöyyi), Anlaşmalarını imzalayarak savaştan çekildiler. Osmanlı Devletine ise; **Mondros Ateşkes Antlaşması**'ndan sonra 10 Ağustos 1920'de **Sevr Barış Antlaşması**'ni imzalatmaya çalışmışlardır.

I. Dünya savaşının sonuçları:

28 Haziran 1914'te başlayıp 11 Kasım 1918'e kadar devam eden bu savaş Avrupa'da başlamasına rağmen, sömürgeler yoluyla 5 kıtaya yayılmıştır. Savaş sonunda; **Osmanlı Devleti, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Rus Çarlığı ve Alman İmparatorluğu yıkılmıştır.**

Birinci Dünya Savaşı Sonucunda:

Çekoslovakya, Avusturya, Macaristan, Yugoslavya, Polonya, Ukrayna, Litvanya ve Estonya devletleri kurulmuştur.

Bu savaşta ilk kez; uçak, denizaltı, zehirli gaz ve zırhlı araç kullanılmıştır. Demokratik rejimler ön plana çıktı. Dünya devletleri bu derecede büyük savaşları engellemek amacıyla I. Dünya Savaşı sonrasında **Milletler Cemiyeti**'ni oluşturdu. Fakat I. Dünya Savaşı sonunda gerçek bir barış sağlanamayınca, antlaşmaların sonuçları bir süre sonra II. Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden oldu.

- İttifak Devletleri yenildiler ve İngiltere en önemli rakibi Almanya'nın yenilmesi ile savaştan en kârlı çıkan devlet oldu.
- Avusturya Macaristan İmparatorluğu parçalandı.
- Avusturya, Macaristan, Polonya, Yugoslavya, Çekoslovakya Devletleri Kuruldu.
- Osmanlı Devleti'nden Ürdün, Arabistan Irak, Suriye Devletleri koparak bağımsız oldu.
- Ülkeler arası barışın sağlanması için "Milletler Cemiyeti" kuruldu.
- Sömürgecilik nitelik değiştirip manda ve himayecilik adıyla yayıldı.
- Çok milletli imparatorluklar yıkıldı.
- Yeni rejimler uygulamaya konulmuş, "Cumhuriyet Rejimi" yaygınlaşmıştır.
- Türklerin toprakları işgal edilmiş, Türk Milleti Kurtuluş Savaşını başlatmış ve yeni bir devlet kurmuştur.

Osmanlı İmparatorluğunu Paylaşma Tasarıları

Gizli Antlaşmalar

Mondros Mütarekesi'ni, işgalleri ve Sevr Antlaşması'nı anlayabilmek için İtilaf Devletleri'nin kendi aralarında yaptıkları antlaşmaları kavramak gereklidir.

Uyarı:(Bu Antlaşmalar Henüz I. Dünya savaşı devam ederken imzalanmıştır.)

1-İstanbul Antlaşması 1915

- İngiltere - Fransa - Rusya arasında yapılmıştır.
- Rusya'nın savaşa girmesi karşılığı İstanbul ve Doğu Anadolu'nun kendilerine verileceği vaat edilmiştir.

2- Londra Antlaşması 1915

İngiltere - Fransa - İtalya arasında yapılmıştır. İtalya'nın İttifak Devletleri'nden ayrılması karşılığı Anadolu'nun güney kıyıları vaat edilmiştir.

3- Sykes - Picot (Seyk- Piko) Antlaşması (1916)

İngiltere ve Fransa arasında yapılmış fakat sonra Rusya'ya verilecek yerlerde belirlenmiştir.

Bu Antlaşmaya göre; İngiltere; Irak ve Ürdün'ün koruyuculuğunu üstleniyor ve bütün Mezopotamya'yı nüfuz bölgesi yapıyordu. Fransa; Suriye, Çukurova, Hatay bölgelerini nüfuz bölgesi yapacak Rusya'ya ise; Boğazlar ve Doğu Anadolu'nun verilmesi öngörülüyor.

4- Şerif Hüseyin- Mac Mahon Antlaşması 1916

Mısır valisi Mac Mahon ile Mekke Emiri Şerif Hüseyin arasında imzalanmıştır.

Türklere karşı isyan etmesi karşılığında Araplara (Şerif Hüseyin ve oğullarına) devlet kurulacağı vaad edilmiştir.

5-Sn. Jean De Mauri Enne Ant. (Sen Jan dö Moren Ant.) 1917

a) İtalyanların Anadolu'da kendilerine vaat edilen yerlerin belirlenmesini istemesi üzerine imzalanmıştır,

b) Antalya'dan İzmir'e kadar olan yerler ve arka tarafları İtalyanlara verilecekti.

Not: 1917'de Rusların savaştan çekilmesi gizli antlaşmaların yerine getirilmesini engellemiş, fakat İngilizler ve Fransızlar çıkarlarını korumuşlardır.

Birinci Dünya Savaşı Sonunda Osmanlı Devleti'nin Durumu Ve Mondros Ateşkes Antlaşması

Osmanlı Padişahı; V. Mehmet Reşat I. Dünya Savaşı'nın son yılında ölmüştü. Yerine VI. Mehmet Vahdettin geçmişti.

Savaş Osmanlı Devleti'nin birlikte bulunduğu İttifak (Bağlaşma) devletlerinin yenilgiyle son buldu. Bulgar Kralı tahtı bırakarak ülkeden ayrıldı. Almanya ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ateşkes önerisinde bulunarak savaştan çekildiler. Her iki ülkede rejim değişikliği oldu ve Cumhuriyet ilan edildi. Savaşın kayıp edildiğini anlayan ve Osmanlı Devleti'ni savaşa sürükleyen İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelenleri ülkeyi gizlice terk ettiler.

MODROS ATEŞKES ANTLAŞMASI-30 EKİM1918

Ahmet İzzet Paşa başkanlığında bir yeni hükümet kurularak ateşkes önerisinde bulunuldu. Antlaşma Limni adasının Mondros limanında Rauf Bey'in (Bahriye Nazırı) başkanlığındaki bir heyet tarafından imzalandı (Antlaşma devletleri adını İngiliz Amiral Calthorpe imzalamıştır) 30 Ekim 1918.

Osmanlı Devleti için çok ağır şartların yer aldığı anlaşmanın başlıca maddeleri şunlardır.

1. Çanakkale ve İstanbul boğazları açılacak, Karadeniz'e serbestçe geçiş sağlanacak ve bu yerlerdeki istihkamlar İtilâf Devletleri tarafından işgal edilecekti.
2. Osmanlı Ordusu terhis edilecek, orduya ait silah ve cephaneler İtilâf Devletleri tarafından denetim altına alınacaktı.
3. Sahil koruma için kullanılacak küçük gemiler dışındaki Osmanlı donanması İtilâf Devletleri'nin gösterecekleri limanlarda gözaltında tutulacaktı.
4. İtilâf Devletleri, güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması halinde herhangi bir stratejik noktayı işgal edebileceklerdi. (7. Madde: anlaşmanın en ağır maddesi idi. Buna göre istedikleri her yeri işgal edebilirlerdi.)
5. Hükümet yazışmaları dışındaki bütün haberleşme, İtilâf Devletleri tarafından kontrol edilecek; Toros tünelleri işgal edilecekti.
6. İtilâf Devletleri, Osmanlı demir yolları ve ticaret gemilerinden yararlanabileceklerdi.
7. Hicaz, Yemen, Suriye, Irak, Tarablusgarp ve Bingazi'deki Türk birlikleri en yakın İtilâf Devletleri'ne teslim olacaktı.
8. Doğu Anadolu'daki altı vilayette (Erzurum, Sivas, Elazığ, Van, Bitli ve Diyarbakır) bir karışıklık çıkması halinde, İtilâf Devletleri bu vilayetlerin her hangi bir kısmını işgal edebileceklerdi. (Madde 24: Bu madde ile Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurma fikri yatmaktadır.)

Mütareke Dönemi:

Mütareke Dönemi; Kurtuluş tarihinde 30 Ekim 1918'den 19 Mayıs 1919'a kadar geçen 6 aylık döneme denir. Bu dönem ümitsizlik devlet otoritesinin çok zayıfladığı, azınlıkların şımardığı, sıkıntılı bir bekleme dönemi. 13 Kasım'da İstanbul'a düşman donanmasının girdiği yine Mustafa Kemal de; "Geldikleri gibi giderler!" demiştir. Osmanlı Devleti'ni yıkma ve parçalama planları geçen yüz yıldan başlamakla beraber ilk kez kâğıt üzerinde paylaşma girmeleri Mart 1915'te başlamış ve 26 Nisan 1916'da **Sykes-Picot** (Seyko Piko) Antlaşmasına göre aşağıdaki şekli almıştır. Yani; **İngiltere, Fransa, İtalya, Rusya** savaştan kendilerinin galip çıkacaklarını anlayınca, Osmanlı toprakları için şöyle bir paylaşma planı çizmişlerdi.

İngiltere: Akka, Hayfa Limanları, Irak ve Ürdün bölgesini

Fransa: Kilikya, Kayseri, Harput, Suriye ve Musul

Rusya: Boğazlar, Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgesi verilecekti. İtalya'nın saf değiştirmesi ile İtalya'ya da; Batı Akdeniz, Ege ve Konya'ya kadar olan yerler verilecekti.

Fakat; Rusya 1917 İhtilali ile savaştan çekildiği için paylaşma planında değişme oldu. Doğu Anadolu'da Bağımsız bir Ermeni Devleti düşünüldü. Boğazlar ise ortak bir yönetim altına alınacaktı. İtalya'ya vaat edilen bazı yerler Yunanistan'a verilmiştir.

1917'de Rusya'da meydana gelen Bolşevik İhtilali sonunda, Çarlık yönetimi yıkılmıştır. Yeni yönetim, savaştan çekilme kararı almıştır. Nitekim Sovyet Rusya, İttifak Devletleri'yle **Brest Litovsk Antlaşması**'ni imzalayarak savaştan çekilmiştir (3 Mart 1918) Bu antlaşma ile Sovyet Rusya; Osmanlı Devleti'nden **Berlin Antlaşması'yla** (1878) alınan **Kars, Ardahan ve Batum'u** da geri vermiştir.

Tehcir Kanunu: Tehcir; zorunlu göç anlamındadır. Doğu Anadolu'daki Rus işgali sırasında Ermenilerin, Ruslarla işbirliği yapmaları üzerine çıkarılmıştır. Anadolu'daki Ermeniler Suriye'ye zorunlu göçe tabii tutulmuşlardır.

1915 Ermeni Olayları:

I.Dünya Savaşı'nın şiddetlenerek sürdüğü ve Eli silah tutan Türk erkeklerinin cephelerde bulunmasını fırsat bilen Ermeni vatandaşları Rusya ve Batılı devletlerin kışkırtması sonucu seferberlik ilanına rağmen askere gitmediler. Askerde olan Ermeniler firar ederek isyan eden Ermeni çetelerine katıldılar.

Hinça ve Taşnak komitelerinin öncülüğünde Anadolu'nun bir çok yerinde isyan başlattılar. Osmanlı kuvvetlerini arkadan vuran Ermeniler, Osmanlı birliklerinin harekâtını engellemek için ikmal yollarını kestiler, köprü ve yolları imha ettiler, ordunun geçeceği güzergahlardaki yerleşim yerlerini tahrip ettiler. Böylece amaçları Osmanlı Ordusu'nun yiyecek, su ve gıda bakımından yoksun kalmasına neden olmuşlardır. Çünkü Osmanlı ordusunun geçeceği güzergahlardaki köyler yakılarak su kanalları tahrip edildi. Büyük katliamlar yapıldı. Van, Iğdır, Nahçıvan,, Kayseri, Maraş, Muş, Bitlis'te büyük katliamlar yaptılar. Ermeniler böylece Rus işgalini kolaylaştırmışlardır.

I. Dünya Savaşı'nın en şiddetli olarak sürdüğü Çanakkale Cephesinde ölüm kalım mücadelesi verilmekteydi. Osmanlı Devleti Osmanlı – Rus işbirliğini engellemek için bir takım tedbirler almıştır. Bunun için 24 Nisan 1915'te "Ermeni komite merkezlerinin kapatılması, belgelerine el konulması ve komite başkanlarının tutuklanmasını bir genelge ile tüm komutanlıklara bildirdi. Bu genelge üzerine İstanbul'da Hinçak ve Taşnak komite büroları kapatılarak üyeleri tutuklandı. Ermenilerin 1915 olaylarının yıl dönümü olarak andıkları 24 Nisan günü bu genelgenin yayımlandığı gündür.

Alınan bu önlemler sonuç vermeyince 27 Mayıs 1915'te Tehcir (Göç) Kanunu çıkarıldı. Bu yasa ile Rusya ve İngiltere ile iş birliği yaparak katliama girişen Ermeniler buldukları yerlerde tehlike oluşturdukları için yaşadıkları illerinden güvenli bir Osmanlı toprağı olan Suriye'ye göç ettirildiler. I. Dünya Savaşı'nın sona ermesi halinde uygulanmak üzere tehcir Kanunu'na tabi tutulan Ermenilerin dönüşlerini düzenleyen Geri Dönüş Kararnamesi yayınlanmıştır.

İşgal Edilen Yerler:

İtilaf Devletleri 13-Kasım -1918 'de İstanbul'a çıkarma yaptılar.

İngilizler; Musul, Urfa, Maraş ve Antep'i işgal ettiler. **Fransızlar:** Adana dolaylarını işgal ettiler.

İtalyanlar: Konya ve Antalya dolaylarını işgal ettiler. Yunanlılar: İzmir'den başlayarak bütün Batı Anadolu'yu işgal ettiler.

Uyari: İngilizler Fransızlarla anlaşarak Urfa, Maraş ve Antep'i Fransızlara devrettiler.

WILSON İLKELERİ

Amerika Birleşik Devletleri Cumhurbaşkanı Wilson'un savaşa girmeden önce barışın hangi şartlarda sağlanması gerektiğini "Wilson İlkeleri" ile yayınladı. Fakat uyan olmadı. 8- Ocak - 1918'de ilan edilen 14 maddenin önemli maddeleri;

Osmanlı Devleti'nde Türklerin oturdukları bölgelere kesin egemenlik hakkı, tanınmalıdır. Diğer milletlere ise kendini yönetme hakkı verilmelidir.

Boğazların güvenliği sağlandığı takdirde bütün devletlerin ticaret gemilerine açık olmalıdır.

Devletler kendi aralarında gizli antlaşmalar imzalamayacaktır. Galip devletler yenilenlerden savaş tazminatı ve toprak almayacaktır.

Devletler arasındaki anlaşmazlıkları barış yolu ile çözümlenecek milletler arası bir teşkilat kurulacaktır.

Not: Bu amaçla Cemiyeti - Akvam kurulmuştur.

Not: Bu ilkeleri istemeyerek kabul eden İtilaf Devletleri, aslında bunları çıkarlarına ters buluyorlardı. Fakat İtilaf Devletleri, bu ilkeleri kendi çıkarlarına göre uygulamışlardır.

Not: Wilson İlkeleri'nin yayınlanmasının temel amacı; ABD'nin Avrupa ve Ortadoğu'da güç sahibi olmak istemesidir.

-Wilson ilkeleri Türkler açısından iyi sonuç doğurmamıştır. Çünkü Osmanlı hükümeti Wilson İlkelerine güvenerek Mondros ve Sevr antlaşmalarını imzalamaları Anadolu'da yüz binlerce Türk'ün katledilmesine neden olmuştur. Azınlıklar Wilson İlkelerine uygun kendi devletlerini kurmaları için Anadolu'daki Türkleri katlederek veya baskı yaparak göçe zorlamışlardır. Bu da Anadolu'da yüz binlerce masum halkın katledilmesine neden olmuştur.

TEST SORULARI

1. Osmanlı Devleti İslahat Fermanını aşağıdaki antlaşmaların hangisinin imzalaması sırasında Avrupalı devletleri etkileyebilmek için yayınlamıştır?

- A) Berlin B) Bükreş C) Paris D) Londra

2. Aşağıdaki cemiyetlerden hangisi Mustafa Kemal tarafından kurulmuştur?

- A) Vatan ve Hürriyet Cemiyeti B) İslam Teali Cemiyeti
C) Milli Kongre Cemiyeti D) Redd-i İlhak Cemiyeti

3. 1912 yılında toplanan Londra Konferansı'nın amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Balkan Yarımadası'nın yeni siyasi haritasının belirlenmesi
B) İstanbul ve boğazların Rusya'ya verilmesi
C) İngiltere ve Fransa'nın Almanya'ya karşı yeni bir politika belirlenmesi
D) Almanya'nın Müslümanların halifesi olan Osmanlı Padişahı'yla yakınlık kurmak istemesi

4. 19. yy.da banka ve sigorta şirketlerinin kurulması, kağıt para ve çeklerin kullanılması aşağıdakilerin hangisine neden olmuştur?

- A) Milliyetçilik fikrinin yaygınlaşmasına B) Ticaretin gelişmesine
C) Sömürgecilik sona ermesine
D) I. Dünya Savaşı'nın çıkmasına

5. "Avrupa devletleri 1815 Viyana Kongresinde milliyetçilik isyanlarını destekleme kararı aldılar."

İngiltere, Fransa ve Rusya aşağıdakilerden hangisinin isyanını destekleyerek bağımsız olmasını sağlamışlardır?

- A) Karadağlılar B) Bulgarlar C) Sırlar D) Yunanlılar

6. Türk milli mücadelesinin haklılığı ilk kez aşağıdakilerin hangisinde belirtilmiştir?

- A) Mudanya Konferansı B) Habord Raporu
C) Moskova Antlaşması D) Paris Barış Antlaşması

7. II. Meşrutiyetin ilanında aşağıdakilerin hangisi etkili olmuştur?

- A) Hürriyet ve İtilaf Partisi
B) İktisat Partisi
C) Terrakiperver Cumhuriyet Partisi
D) İttihat ve Terakki Partisi

8. XIX. yüzyılda çıkarılabilecek asker sayısını öğrenmek amacıyla yalnız erkeklerin sayıldığı ilk nüfus sayımı aşağıdaki padişahların hangisi döneminde yapılmıştır?

- A) I. Mahmut B) III. Ahmet C) Abdülmecit D) III. Selim

9. I. Dünya Savaşı'nın çıkmasında, Aşağıdaki etkenlerden hangisinin en az rol oynadığı savunulabilir?

- A) Ekonomik yayılma politikası
B) Avrupa'da Alman-Fransız anlaşmazlığı
C) Balkanlarda Rus, Avusturya-Macaristan anlaşmazlığı
D) Hanedan çekişmeleri

10. II. Abdülhamit aşağıdaki olaylardan hangisinden sonra tahttan indirilmiştir?

- A) Anayasal düzeni kaldırması
B) 31 Mart Olayının çıkması
C) İttihat ve Terakki Partisi'nin hükümete darbe yapması
D) Duyunu Umumi'ye idaresinin Osmanlı, maliyesine el koyması

11. Osmanlı İmparatorluğu'nda dağılmanın daha da hızlanmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Panislavizm hareketlerinin olumsuz etkisi
B) Yapılan ıslahatların yetersiz kalması
C) Milliyetçilik hareketlerinin hızlanması
D) Ülkede siyasi gerginliklerin başlaması

12. Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat Fermanı ile ortaya çıkmamıştır?

- A) Gayri Müslimlerin devlet memuru olabilmesi
B) Bütün halkın can ve mal güvenliğinin devlet tarafından sağlanması
C) Vergilerin herkesin gelirene göre ayarlanması
D) Kanun önünde herkesin eşit sayılması

13. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamasının (bilgi yelpazesi. com) sonuçlarından biri değildir?

- A) Osmanlı ülkesinin işgal edilmesi için ortam oluşması
B) Osmanlı Devleti'nin savunma gücünden yoksun kalması
C) Balkanların Osmanlı ülkesinden kopması
D) Osmanlı ülkesinde ulusal cemiyetlerin kurulması

14. Osmanlı Devletinde dış borçlanma hangi padişah döneminde başlamıştır?

- A) Abdülmecit B) V. Murat C) Abdülaziz
D) II. Abdülhamit

15. 19. yüzyılın başlarında;

I. Senedi İttifak ile ayanlardan devletin emirlerine uyacaklarına dair söz alınmış

II. "Devlet ocak içindir" anlayışı ile hareket eden Yeniçeri Ocağı kaldırılmıştır

Bu iki olayın ortak amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yönetimin güç kazanması
B) Halkın yönetime katılması
C) Orduda disiplinin sağlanması
D) Ayanlığın resmîyet kazanması

1-C, 2-A,3-A,4-B,5-D,6-D, 7-D,8-D,9-D,10-B,11-C,12-A,13-C,14-B,15-A